Poštno tekoči račun št. 24. — Conto corrente con la posta.

Posamezna številka 20 stotink.

Izhaja: vsako sredo popoldne in soboto zjutraj. Stane za celo leto 15 L. „ pol leta 8 „ „ četrt „ 4 „ Za inozemstvo celo leto 35 L. Na naročila brez doposlane naročnine se ne moremo ozirati. Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 17 V Gorici, v soboto 28. februarja 1925. Leto VIII.

Nefrankirane pošiljatve se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. List izdaja konsorcij „GORIŠKE STRAŽE“ Tisk Zadružne tiskarne v Gorici Riva Piazzutta št. 18. Uprava in uredništvo: ulica Mameli štev. 5. — (prej Scuole). —

Veselo gibanje.

Mnogo je neprijetnih bremen, ki teže našega človeka v Julijski Krajini. Ne bomo jih naštevali. Že neštetokrat in v najrazličnejših oblikah smo se morali baviti s temi trpkimi zadevami ter smo večkrat s prav brezobzirno odločnostjo zahtevali, da se odstranijo in odpravijo. Tudi čutimo ta bremena vsi na lastnih ramenih, zato danes ne bomo ponavljali stare pesmi ter ne bomo ne tožili, ne obsojali.

Spregovoriti hočemo danes veselo, korajžno besedo.

Če človek gre med naše delovno ljudstvo opazi tudi marsikaj razveseljivega. V prvi vrsti mislimo tu na našo prosvetno organizacijo. Sedaj, ko je odnehal pritisk, ki je pred meseci tlačil in davil naše društveno življenje v deželi, se je isto takoj razgibalo, poživelo in krepko utrdilo. Mreža prosvetnih organizacij prepleta že skoro celotno pokrajino. Kmalu že ne bo več vasi, ki bi ne imela svojega društva ali krožka ali knjižnice ali pevskega zbora i. t. d. In kako življenje preveva večinoma vse te z zanosom, smotreno in požrtvovalno delujoče organizacije. Vas tekmuje z vasjo, občina z občino, duhovnija z duhovnijo. Povsod hočejo imeti bolj vzorno, živahno in uspešno se razvijajoče društvo. In fantje tekmujejo z dekleti, starejši z mlajšimi, kdo se bo bolj postavil. Človeku se zasmeje srce veselja, če stopi zvečer v kaki vasi v društvene prostore in najde tam v lepem številu zbrano mladino, ki se vadi v petju ali pripravlja na gledališko prireditev ali čita ali posluša predavanje i. t. d. In ta mladina ima večinoma že povsod trdno izklesane nazore in načela. Taka mladina je seme, ki bo brezdvomno obrodilo dobre sadove, je steber, ki ga ne zmak ne nobena vihra.

Drugo razveseljivo dejstvo, ki ga opažamo med primorskimi Jugoslovani je živahen pokret v zadružništvu. Dokler ni prišla izmenjava denarja, je ležala nad celokupnim našim zadružništvom težko mora. Grozila je poguba, katastrofa vsemu našemu narodnemu gospodarstvu. Ko so pa dobile posojilnice in druge zadružne ustanove zamenjan svoj v Jugoslaviji naložen denar, je zaplulo po našem zadružništvu novo, krepko življenje. Z izmenjavo naložb so se naši denarni zavodi otresli nevarnosti, ki je visela nad njimi kot Damoklejev meč, in so lahko zopet začeli s plodonosnim delom. Denar, ki je zagotovil obstoj našemu denarnemu zadružništvu, je pa seveda okrepil celokupno naše zadružništvo in mu omogočil nov razmah. Zato pa vidimo, kako se po deželi poleg s podvojeno vnemo poslujočih hranilnic in posojilnic ustanavljajo konsumne zadruge, kmetijska društva, mlekarne, sirarne i. t. d. Ljudje uvidevajo, da je naš gospodarski položaj zelo težaven in da postaja še od dne do dne težavnejši. Zato so prišli že mnogi, drugi prihajajo pa vedno bolj do spoznanja, da je samo v zdravi in trezni samopomoči, ki jo nudi zadružništvo, naša gospodarska rešitev. Treba bo sicer še mnogo žrtev in dela. Zadružna misel med nami je še zelo plitva in brez prave resnosti. Morali jo bomo še zelo poglobiti in jo očistiti vseh sebičnih in nepoštenih priveskov. Toda naša odločna volja do življenja bo nas gotovo tudi v tem vprašanju privedla do zmage.

Novega g. podprefekta prosimo naj premotri smotreno in ustvarjajoče gibanje, ki valovi preko dežele in naj se vanj vživi. Če bomo našli v njem odkritega in razumnega zaščitnika, si bo priboril za celokupno obmejno ozemlje in njegovo ljudstvo nevenljivih zaslug.

Kaj se godi po svetu?

Ko so fašistovske metode prisilile opozicionalne stranke, da so zapustile zbornico in šle na Aventin, je bilo splošno prepričanje, da se bo fašizem spreobrnil in nastopil drugo pot, pot sporazuma z vsemi strankami. Potek političnega življenja pa je razpršil te sanje. Mussolini je že s skrbjo gledal, kako ga vsi zapuščajo, premišljeval je že ali bi ne kazalo začeti z mirno politiko. Tedaj pa je nastopil znani fašistovski gromovnik Farinacci in pozival v svojem listu »Cremona nuova«, naj Mussolini nikar ne pozabi spraviti žetve fašistovske revolucije, naj pusti pri miru šotorišče opozicije na Aventinu in naj se odloči za samo fašistovsko vlado.

Skrajneži na krmilu.

Takih glasov je Mussolini iz vrst črnih srajc slišal vedno več. In zgodilo se je, da se je odločil in postavil vodjo skrajnežev Farinaccija za glavnega tajnika stranke. Ob svojem nastopu je novi tajnik objavil svoj proglas. V njem pravi, da je fašizem sicer dobil bitko, a mora obdržati tudi zmago.

Tega pa noče doseči z nasilji, ampak z zakonitimi sredstvi. Le če bi hoteli nasprotniki ovirati delo fašistov, bodo znali ti braniti pravice tudi s krvjo. Farinacci je v svojem oklicu tudi določil naloge glavnega tajnika. Po njegovem mnenju spadajo odslej vse krajevne zadeve v področje generalnega tajnika. To se pravi, da bo zavel od zdaj naprej popolnoma drug veter v pokrajinskih fašistovskih zvezah.

Takoj, ko se je zgodila ta sprememba na vodilnem mestu, je zgrabila ministrskega predsednika Mussolinija huda mrzlica. Pravijo, da je huda; zdravniki mu prepovedujejo vsako opravljanje političnih poslov. Zato si italijansko časopisje bolezen različno tolmači. Čudno je, da je zbolel ravno pred odločitvijo novega načrta o vojski v senatski zbornici. Vsled Mussolinijeve mrzlice se je moralo tudi odgoditi zasedanje poslanske zbornice. Listi so ugibali, kdaj se bo sklical senat in zbornica. Mussolini je hotel biti na vsak način navzoč pri sejah senata in zbornice, ker ga je zadnje dni mrzlica popustila, je sklenil z notranjim ministrom Federzonijem, naj se senat sestave 16., zbornica pa šele 22. marca. Senatorji morajo še sprejeti proračun za nekatera ministrstva in pa načrt generala Di Giorgia o preuredbi vojske. V zbornici pa bodo obravnavali o proračunu in ženski volivni pravici; zakonski načrti o tajnih organizacijah in o tisku pa ne bodo pri tem zasedanju še prišli na vrsto. Na ta način se je Mussolini izognil boju z z močnim framasonstvom, z drugo potezo, da je odložil sklicanje obeh zbornic, pa hoče počakati, kako se bodo odločili bojevniki in opozicija.

„Razdeli in vladaj!“

To politično načelo si je izposodil Mussolini pri svojih vzorih, pri starih Rimljanih. Ti so vedeli, da je nasprotnik le toliko časa nevaren, dokler je strnjen. Kakor hitro pa zasejejo spor v njegove vrste, ga je lahko obvladati. Geslo „divide et impera“ (deli in vladaj) je skušal vodja fašizma uporabiti tudi v sedanjem položaju.

Znano je, da niso fašisti z nasilstvi nad bivšimi bojevniki ničesar dosegli. Vzbudili so le stud in zaničevanje pri vseh res iskrenih domoljubih. Bojevniki so pa postali fašizmu še bolj nevarni, še pogosteje so se oglašali proti ljudem, ki niso nič za domovino pretrpeli, a hočejo sebe izklicati za odrešenike.

Mussolini je ubral zdaj že omenjeno taktiko. Zasejal je seme razdora v vrste bojevniških zvez, ki so se razdelile na dvoje: na fašistovske prijatelje in na odločne sovražnike. Prvi so začeli pošiljati vodstvu fašistovske stranke udanostne izjave. Vodstvo bojevniške zveze je po teh dogodkih sklenilo naj se skliče z 5. 6. in 7. marca shod vseh bojevnikov v Viareggiu. Tega se je pa Mussolini zbal, ker je mislil, da bo na shodu prevladala protifašistična struja pod vodstvom poslancev Viole in Savellija. To bi prav nič ne spadalo v račune fašizma tik pred zborničnim zasedanjem. Zato je vlada poslala vodstvu bojevnikov oster ugovor radi nameravanega zborovanja. Za figovo pero pa je porabila izgovor, da bi prišlo na zborovanju gotovo do dejanskih spopadov med obema bojevniškima strujama. Voditelji bojevnikov so nato sklenili, naj se vrši zborovanje v Rimu v istih dneh. Medtem pa Mussolini spletkari, da mu ne bi bojevniki v parlamentu belili las. Vse sile pa napenja, da bi razbil opozicijo, ki se je umaknila iz zbornice.

Nazaj ali ne?

To vprašanje se vriva vsem politikom bodisi opozicionalnim, bodisi vladnim. Pojavljajo se vedno bolj zahteve naj opozicija preneha s svojim brezplodnim čakanjem in se vrne v parlament. Za aktivno politiko opozicije se najbolj zavzemajo popolari. Pristaši te politike poudarjajo, da bi se morala opozicija vzdržati tudi bodočih volitev, ki jih napovedujejo za prihodnje leto, če ne gre zdaj v parlament. Unitarci so tudi za to politiko. Socialist Turati se z vso silo zavzema zato, da bi prenesla opozicija svojo borbo na parlamentarna tla. Potem pa naj razvije svojo delavnost tudi med ljudstvom. Zato naj se osnuje iz vseh opozicionalnih strank skupno vodstvo za skupen udarec proti fašizmu. Nasprotna struja pa pravi, da se sedaj itak ne splača v zbornico, ki je zapisana smrti, zato naj rajše nadaljujejo boj z dosedanjim orožjem.

Proti tem strujam v nasprotnem taboru pa kaže fašistovski tisk neko omalovažujočo gesto, češ, kaj nas to briga. Če se borijo proti nam slabo zanje, če ne, je tudi prav; saj smo brez njih tudi dovolj močni, da obvladamo deželo. V resnici je pa stvar le nekoliko drugačna. Mussolini in vsa vlada dobro ve, kak vtis naredi nele na lastno državo, ampak na ves civilizirani svet, če velik del poslancev javno kaže, da ne more v zbornici delati. To bo tudi najbrže vzrok, da Mussolini tako dolgo boleha. Razčiščenja je potreba in to pride polagoma. Sicer upa Mussolini, da bo Aventince razbil po svojem znanem načelu, ker se boji, da bi vsa opozicija v strnjenih vrstah prikorakala pred zbornico in zahtevala vstop. Borba s pestjo bo morala nehati; začel bo boj duhov, boj z zakonitimi sredstvi v katerem je še vsak, ki je zaigral ljudsko zaupanje, podlegel. To zgodovinsko resnico bo morala spoznati tudi domovina Macchiavelija.

DNEVNE VESTI.

† Janko Vidmar,

župnik, bivši dekan in častni konzistorijalec.

Došla nam je pretužna vest, ki jo s potrtim srcem naznanjamo sobratom-duhovnikom, vsem znancem, prijateljem in žlahti, da je v pondeljek dne 23. t. m. zvečer umrl za pljučnico preč. g. Janko Vidmar, župnik v Idriji ob Bači in bivši dekan v Bovcu. Prehladil se je bil, ko je šel k nekemu bolniku, kar mu je povzročilo najprej influenco, potem pa pljučnico. Rojen je bil blagi pokojnik na Otlici dne 13. maja 1861. Učil se je v Gorici. V mašnika je bil posvečen v Gorici dne 29. avg. 1886. Njegova prva služba je bila v Štanjelu. Bil je dolgo vrsto let župnik-dekan v Bovcu. Po vojni se je preselil v Idrijo ob Bači, kjer je bil naslednik pokojnemu župniku Francu Razpetu. Pogreb je bil v četrtek dne 26. t. m. ob 10. zjutraj. Blagega pokojnika priporočamo v molitev. Svetila mu večna luč!

*

O pogrebu smo prejeli sledeče sporočilo: Pogreb je bil v četrtek dopoldne. Udeležba faranov z venci in okoličanov velika. Izredno veliko je bilo število sobratov - duhovnikov (27). — Po slovesnem mrtvaškem opravilu, ki ga je imel msgr. dekan, pomembnem govoru g. Abrama in v srce segajočih nagrobnicah domačega pevskega zbora smo položili blagega gospoda med turobnim zvonenjem v hladni grob. Ginljivo je bilo videti ljudstvo, ki je malo pokopališče takorekoč oblegalo. Vsak je hotel videti še enkrat krsto dobrega pokojnika in mu zaklicati še enkrat prisrčno in hvaležno zadnji: z Bogom! Blagemu pokojniku: večni mir, sorodnikom, zlasti 87 letni materi: tolaži Vas Bog!

Nova župnika.

V četrtek dne 26. t. m. je bil investiran kot župnik na župnijo Sočo č. g. Ciril Munih, ki je bil dosedaj tam upravitelj, in na župnijo Biljana č. g. Josip Kos, dosedaj kurat v Gaberju na Vipavskem. Novima župnikoma iskreno častitamo in jima želimo obilo uspehov pri težavnem delu.

Težki udarci.

Voditelj jugoslovanske opozicije Ljuba Davidović je poslal Nikolu Pašiću, stebru sedanje belgrajske vlade pismo, kjer z ostrimi besedami opisuje divjanje vladnih pristašev v bregalniškem okraju. Davidović piše, da pobijajo ljudi z vednostjo ministrskega predsednika Pašića. Sicer pravi, da uganja vsa ta nasilstva Svetozar Pribičević, veren učenec najhujšega slovanskega nasprotnika ogrskega ministrskega predsednika grofa Tisze. Odgovoren pa je za svojega najemnika tudi gospodar. Svoje težke obdolžitve, ki jih je razneslo časopisje širom države, zaključuje

borec za poštenje in red Ljuba Davidović tako-le: »Dvigam svoj glas v obrambo nedolžnih. Varujte se njih kletev, g. Pašić! Te so težke tudi kadar padajo na nedolžne, naravnost strašne so, kadar padajo na brezdušne nasilnike.«

Švedska izgubila svojega vodjo.

Večkratni švedski ministrski predsednik in vodja švedske socialdemokratske stranke Hjalmar Branting je 24. t. m. umrl. Bil je eden najsposobnejših politikov, zelo je pobijal boljševizem in se močno trudil za zvezo narodov.

Pogajanja med Vatikanom in Jugoslavijo.

V Belgradu razpravljajo te dni o konkordatu med Vatikanom in jugoslovansko vlado. Glavno besedo imata pri teh pogajanjih framasona dr. Žerjav in vatikanski poslanik Smodlaka. Zato je popolnoma umevno, da so odklonili v Beogradu načrt sporazuma, ki so ga predložili jugoslovanski škofje.

Zdravniki pozor!

Goriški državni pravdnik nam sporoča, da je razpisanih devet zdravniških mest za sodnijske opazovalnice umobolnih. Prošnje se morajo predložiti najpozneje do 15. aprila t. l. pri kr. generalnem pravdništvu okraja, v katerem prosilec stanuje. Podrobne podatke da tudi tajništvo goriškega državnega pravdništva.

Semenski krompir.

Iz Trnovega pri Kobaridu nam sporočajo, da je vsled mnogega popraševanja po semenskem krompirju cena zanj poskočila. Kdor se pobriga, ga še dobi. Cene se gibljejo med 70 in 80 lirami.

Nemški most.

Berlinski državni zbor je odobril pogodbo med Nemčijo in Avstrijo, kjer je določeno, da se odpravijo med tema državama vse potne ovire. Zadnje čase so pa vedno bolj pogosti glasovi o popolni združitvi obeh nemških držav. Stara velenemška misel o mostu od Balta do Jadrana je torej še živa.

Kaj je zdaj res?

V poslanski zbornici poljske republike so pri enem zadnjih zasedanj predlagali večje vsote za armado. Poročevalec finančnega odseka je utemeljeval svoj predlog s tem, da je navajil, kako se sosednje države oborožujejo. V istem hipu pa sklicuje ameriški predsednik Coolidge kongres za razorožitev.

Pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“

v Ljubljani praznuje letos dvajsetletnico svojega obstoja. Poleg koncertov, ki jih namerava prirediti v proslavo tega jubileja, se je odločilo izdajati mesečno revijo za zborovsko glasbo »Zbori«, ki bo prinašala na leto 12 zvezkov novih, še neobjavljenih ženskih, moških in mešanih zborov. Letna naročnina znaša za Italijo 10 lir, ki jo je treba plačati naprej. Revija se naroča pri navedenem pevskem društvu v Ljubljani; lahko posreduje naročbo pa tudi »Pevsko in glasbeno društvo« v Gorici, ako se mu obenem z naročilom pošlje znesek 10 lir. Prva številka izide še tekom tega meseca.

Ali nismo uganili?

Ko smo v predzadnji številki v uvodniku »Življenje« zapisali tudi besede, da se z gospodo okrog tržaške »Edinosti« nočemo prerekati, ker so gostobesedni in neodkritosrčni, smo zadeli celo resnico. Na naših pet vrstic nam je napisala »Edinost« odgovor, ki šteje preko 110 vrst. Ali ni to prav bolestna gostobesednost? Našo trditev o neodkritosrčnosti je pa podkrepila s svojim neumestnim napadom na poslanca dr. Besednjaka, o katerem smo pisali zadnjič. Ali ni neodkritosrčno, tarnati in tožiti, da se mi ne držimo dogovora glede premirja v polemikah v časopisju, dan prej pa ogabno napadejo našega poslanca?

Gospodje, ali Vas trka?

Zahvala.

Odbor »Mladike« se zahvaljuje tvdrkam A. Breščak, A. Koren in elektrotehniku Konc-u za posojene predmete ob priliki pustne prireditve. Tisočera hvala!

Roka pravice jih je dosegla.

Iz Sombora poročajo, da so oblastva prijela tri napadalce na vodjo Nemcev v Jugoslaviji dr. Štefana Krafta. Poslanec leži še zdaj v sanatoriju kot živ dokaz, kakšne divjaške politične razmere so bile tekom volivnega boja.

Nova evropska velesila.

Francoska vlada je priznala poljsko republiko za velesilo. To bodo najbrže storile tudi druge evropske države. Poljska se sicer stalno krepi, a še daleč zaostaja za drugimi velikimi državami. Za Francoze je pa le to važno, da si kupijo za zveneč naslov novo zaveznico proti Nemcem in Rusom.

Vojak ni za politiko.

Prosluli nemški general Ludendorff se je kmalu nasitil politike in poslančevanja. K sejam državnega zbora sploh ne prihaja. Baje ga je zelo potrl poraz njegove (skrajno nacionalistične) stranke pri zadnjih volitvah v nemški državni zbor.

Zopet nesreča v rudniku.

Komaj se je polegla pretresljiva vest o hudi nesreči v porurskih rudnikih, že pišejo iz Amerike o novih žrtvah, ki jih je zahtevalo rudarsko delo. V severni Ameriki je nastala v nekem rudniku nenadna eksplozija. Zemlja je zasula 142 rudarjev. Dosedaj so izvlekli komaj 36 pokvečenih trupel iz rudnika.

Srečni ljudje.

Dvajset kilometrov v stran od Pariza se nahaja najmanjša občina na svetu. Šteje komaj enajst prebivalcev. Ti pa ne plačujejo nikakih občinskih davkov.

Starešina.

V novoizvoljeni jugoslovanski narodni skupščini imajo zelo častitljivega poslanca. To je osemdesetletni Arso Lajić, ki je torej najstarejši poslanec v parlametu. Je pripadnik Davidovičevih demokratov.

Uboga Dalmacija.

Dalmatinski kmet gleda to zimo s strahom, kaj bo z njegovo žetvijo. Pravijo, da je tam doli taka suša, da so vsi studenci in potoki vsahnili. Koder je bilo po navadi v teh mesecih še preko 200 centimetrov dežja, ga je letos komaj dobrih 60. Take suše v zimi še zlepa ne pomnijo.

Beda v Avstriji.

Tudi v Avstriji, kjer je vendar notranje življenje že precej urejeno, vlada velika brezposelnost. Lansko leto je bilo komaj 50.000 ljudi brez dela. V januarju letošnjega leta je to število poskočilo na 173.000; začetkom tega meseca pa že na 190.000.

60-letnica slavnega raziskovalca.

Svetovno znani raziskovalec centralne Azije Sven Hedin je letos praznoval svojo šestdesetletnico. Ta učenjak spada med največje zemljepisce našega časa. Po rodu je Šved.

Primera.

Po zadnji statistiki živi v Jugoslaviji nekaj nad pol miljona Nemcev. Ti imajo svoje ljudske šole, društva in svoje močno zastopstvo v parlamentu. Prej so imeli 8 poslancev, zdaj 5. Skoro tri četrt milijona Slovanov v italijanski kraljevini ima pa le dva poslanca; v bodočem parlamentu bo pa morda le en sam. Na druge primere se pa ne spuščamo.

Metuzalem — umrl.

Svetopisemski je seveda že strohnel. Moderni Metuzalem je pa umrl šele te dni. To je bil Anton Solirana iz New Yorka. Imel je 136 let.

Nova moda.

Za prihodnjo zimo so sklenili uvesti v Parizu nosljanje (šnofanje) za dame. Uporabljale bodo parfumiran tobak v majhnih dozah; seveda bodo morali dvorljivi gizdalini tudi šnofati. Ojej, potemtakem so pa naši očanci z velikimi plavimi in rdečimi banderami še najbolj moderni ljudje.

Krvi se jim se hoče, krvi!

Rusija in Rumunija se gledata kot pes in mačka radi Besarabije. Pred svetovno vojno je bila ta dežela pod Rusijo, potem so jo pa Rumuni zasedli. Rusi zahtevajo naj se ljudstvo samo svobodno odloči za to ali ono državo. Rumuni pa na to plat nič ne slišijo; vedo, da je prebivalstvo po večini rusko. Kjer ne odloči pametna beseda, bo morala surova pest. To je »miroljubna« politika velikih držav.

Namesto k poroki pred sodnika.

Kam privede človeka netočnost je občutil na svoji koži nek mlad ženin na Dunaju. Že k svoji nevesti je silno netočno prihajal. Poroka je bila določena za 25. decembra ob 4. uri popoldne. Tašča je naročila bodočemu zetu naj se vsaj zdaj potrudi, da bo ob pravem času prišel. Nevesta in svatje čakajo, čakajo, ženina ni. Vse je že nestrpno. Komaj dve minuti pred četrto uro pridrdra avto z ženinom in njegovim bratom pred hišo. Ta nemarnost, ki pa je izvirala le iz mirne, flegmatične ženinove navade, je tako razburila nevestinega brata, da je začel brata svojega bodočega svaka obkladati s priimki. Ta jo pa ubere naravnost na sodnijo in toži radi žaljenja časti. Poroko so morali odnesti, dokler se niso pobotali.

Zadnji „Mohikane“.

V Pragi je umrl zadnji častnik nekdanje armade, ki je spremljala nesrečnega cesarja Maximilijana v Mehiko. To je bil 88 letni Adalbert Cvak. Bil je navzoč tudi, ko so cesarja ustrelili. Z njim je legla v grob zadnja priča usode nesrečnega, a slavohlepnega cesarja.

Morski roparji.

Morsko roparstvo še sedaj ni zginilo s sveta. Posebno v navadi je ob kitajski obali. Angleški listi pišejo, kako so kitajski piratje napadli zadnji teden portugalski parnik „Dogola.“ Osemdeset roparjev je obkolilo Portugalce, ker se ti niso hoteli udati, se je razvil oster boj. Vendar so morali Kitajci končno pobegniti. Zmaga je pa stala 79 mrtvih na obeh straneh.

Tržne cene v Gorici.

Česnik 10—12 L kg, zelje 1.40—1.60 L kg, zelje kislo 1.40—150 L kg, kartjol 1.40—1.60 L kg, čebula 2—2.20 L kg, fižol 1.80—2.40 L kg, koks 2.80 do 2.90 L kg, krompir 1—1.20 L kg, repa 50—60 c kg., repa kisla 1—1.20 L kg, redič zelen 2—3.40 L kg, redič rdeč 2—2.50 L kg, špinača 1.20—1.40 L kg; vrzote 80—1 L kg, pomarance kos 20—30 v, fige suhe 2.60—3 L kg, limoni kos 15—20 v, jabolka 2—2.40 L kg, maslo 15—17 L kg, mleko l 1 do 1.20 L, med 10—12 L kg, jajca kos 50—55 v.

Listnica uredništva.

D. d. k., Tolmin: Naznanilo o predavanju dospelo prepozno.

Čitajte — Širite
„Goriško Stražo“!

Lucko išče dekle.

Spisal Peter Rossegger. - Podomačil Zagorski.

»Tako, prašičke pitaš?«

»Da, to delam. Za božjo voljo, kakšno smešno korito zbijaš!«

»Da,« je dejal in je staknil deske eno v drugo. »Bi ne hotela še malo ostati pri meni? Glej, ko sva že tako v razgovoru, ni prav, da odideš predno sva prav završila. Samec ne maram več ostati in nate sem že dolgo mislil. Ali se morem zanesti?«

Molčala je.

»Če si se pa komu drugemu namenila, le odkritosrčno povej.«

Stresla je glavico: »Drugega zdaj seveda še nimam.«

»Pa mi reci: da. Pa mi čvrsto reci: da.«

»Ta nerodni »da« bi ravno še skup spravila. Kaj pa se dalje tega drži —«

»Poroka se drži tega.«

»In na ločitev ne misliš?«

»Beži, kdo bo pa na to mislil! Le smrt naju bo ločila.«

»Le smrt, le smrt!« je vzkliknila deklica živahno. »Smrt pa mi je že dovolj in več ko dovolj. Če sem sama, mi ne stori prav nič. Če pa imam moža, potem — dozdeva se mi — bi ga mogla tako hudo rada imeti, da bi se smrti bala kot peklenskega ognja! da bi ne mogla biti niti urico vesela, če bi vedela: tako ne more dolgo trajati, najsi je zdaj še tako veselo! Luštno je na svetu! Pride dan, ki naju strga narazen. Ta dan boš doživela. — Ne, Lucijan, kdo bi si mogel to misliti in ne bi na mestu izgubil pameti!«

Zdaj je mizar izpustil orodje. — To ti je dekle! To je zlató! Ampak ni li nepravi čas, da z njo z d a j govori? — Strmel je v belo jelovo desko.

»Tončka,« je dejal potem, »Pavleta z Gradice si poznala, kajne?«

»Pavleta? Seveda ga poznam.«

»To je bil korajžen, za šest fantov je vriskal, cvetel je kot jasno življenje, je že marsikako leto preteklo, kar je imel eno deklico rad.«

»Tako!« je rekla.

»Toda s poroko je čakal, je pač za njo hodil in ni mogel na nič misliti, le vedno na deklé. Če ga je srečala, se ji je izognil ali pa je iz same zadrege zinil kako norčljivo besedo, prave pa se ji ni upal reči, je menil, da je še vedno čas za to. Včeraj ga je v rudniku ubil kamen.«

»Kar groza me obhaja!« je vzkliknila.

»Zdaj je ugasnil,« je rekel Lucijan; »ne, Tončka, tako dolgo jaz ne bom čakal. Zato pa, kar zdaj, le povej!« Postavil se je ravno kot sveča pred deklé: »Poglej name! Ali sem ti pravi? Kakšen sem na zunaj, vidiš. In znotraj — znotraj ves gorim, ker te rad imam in nobene druge nočem svoj živ dan! Ali moreš zdaj reči: ne!? Reci, če moreš!«

Jezik ji je težak kakor devet funtov svinca. Noge in roke ji trepečejo, mora se nasloniti na podboje in strmi v prazno. Lucijan se drži dela, sklepa deske, zabija vanje žeblje. Pred votlim zvokom se deklica zdrzne in zakliče: »Ježeš, to je pa mrliška rakev!«

»Da seveda,« pravi Lucijan, »to je nova hiša za Pavleta z Gradice — ki je predolgo čakal. Ne žalosti se, dekle, poglej me in reci: Da!«

»Ampak ta strašna rakev tu!« dahne ona. »Da imaš pa tako žalostno delo, mizar!«

»Kar Bog da. Danes rakev, jutri križ za skledo z žganci, pojutrajšnjem zibelko. Kar Bog da.«

Z vlažnimi očmi, z drgetajočimi ustni tako je stala tu pred njim, tako mu je prožila roki, nagnila glavo nazaj in dahnila skozi solze: »Da, Lucijan!« In potem se je zasuknila in je odbežala — njene nožice so se komaj dotaknile tal.

Lucijan je stal poleg rakve in je strmel, da se je zdaj vse kar na enkrat zgodilo, na kar je tako dolgo mislil in sklepal. — Stari Šmon je vendar blebetal neumnosti. Ni treba ne vina, ne muzike; če je ljubezen v srcu, jo izvabi na dan tudi udarec po mrtvaški rakvi.

Da jo le ne prezgodaj raztrosiš! Blagor mu, ki zna v močni in mladi možkosti čakati, da sreča dozori! Kako poje zdaj mizar Lucijan? Takole poje: »Katero maram, dobim!«

(Konec.)

GOSPODARSTVO.

Sadno drevje na njive!

Po Češkem in po drugih tujih državah, kjer je kmetijstvo na višji stopinji nego pri nas, sade sadno drevje tudi po polju — po njivah. Naši kmetovalci pa mislijo, da sadno drevo ne spada drugam nego na travnato zemljišče. Kako se čudijo, ako se jim ob kaki priliki nasvetuje, da bi poizkusili posaditi nekaj drevja tudi po njivah ali vsaj v posameznih vrstah med njivami. Vse kaj drugega pa je, ako posadimo po njivi sadno drevje v pravih razdaljah med seboj in med vrstami. Le posadite drevje v vrsti po 10 do 12 m narazen in vrste po 15 do 20 m vsaksebi, pa boste videli kako malo vam bo na poti.

Senca je tisti strah, ki se ga vsakdo najbolj boji. Škodljiva je samo stalna senca, kakršna je v strnjenih nasadih ali v gozdu. Senca posameznega drevesa pa se premika kakor solnce na nebu. Taka senca škoduje prav malo ali pa nič. Ob hudi poletni vročini utegne biti nekaterim rastlinam celo koristna. Pomisliti je treba dalje, da obširno in temno senco dela le staro drevje z gostim in visokim vrhom. Jablane in tudi hruške žlahtnih sort, pa so vedno bolj nizka drevesa z redkim vrhom, zlasti če jih v to svrho primerno gojimo. Prvih 10—15 let po saditvi senca sploh ne hodi vpoštev. Pozneje pa je dohodek od sadnega drevja brez dvoma večji nego morebitna škoda od sence.

Kaj pa korenine? Te so nemara na potu pri oranju? Prav nič! Ko začutijo nad seboj odprto zemljo, ki se vsako leto navadno dvakrat preorje, se same umaknejo bolj v globino.

Pa veje delajo napoto pri obdelovanju. Prav nič, ako sadimo drevje, ki ima najmanj 2 m visoko deblo, ako izbiramo take vrste, ki imajo že po naravi pokončno rast in ako drevje primerno gojimo.

Edina resnična ovira so pač debla, katerim se moramo izogibati pri oranju. Pa tudi ta napota ni taka, da bi jo z dobro voljo ne bilo mogoče prenašati, ako pomislimo, da stoji drevje že v vrsti precej na redko in da so zlasti vrste daleč druga od druge.

Še snaženje drevja in spravljanje sadja bi utegnilo koga motiti. Tudi to je nepotrebna skrb. Drevje snažimo ob tistem letnem času, ko so njive prazne, ali pa ko je ozimina majhna in brez škode stopimo pod drevo. Sadje pa spravljamo pozno v jeseni, ko so poljski pridelki pospravljeni. Zato pa sodijo na njive le prav pozne vrste, ki zorijo oktobra meseca.

Kaj je novega na deželi?

Števerjan.

O nas se prav malo čita v časopisih. Le včasih se oglasi dopisnik v »Delu«, da dá korajžo svojim lahkovernim pristašem, obljubljajoč jim nebesa po revoluciji, o kateri pa nihče ne ve ali je že bila ali je morda v tem veku ne bo. Včasih se zaleti v kakšno neljubo mu osebo, ako kaj namigne o socialnih naukih, ki niso prikrojeni popolnoma za komuniste. Pravoverni komunisti morajo čakati edinole revolucijo, v tej je odrešenje, pa če ta pride ali ne, to je vseeno.

V nedeljo dne 15. februarja je imelo prosvetno društvo občni zbor. Marsikdo, ki je že davno mislil, da društva več ni, bi se lahko na lastna ušesa prepričal, da društvo še živi in tudi dobro deluje. Tisti, ki mislijo, da je društvo samo zato, da se na odru mladina kaže, ta ne ve, kakšne so naloge naših izobraževalnih društev in so mu društva samo za šport. Temu moramo povedati, da društvo izpolnjuje svojo nalogo v društveni sobi, zunanje prireditve so samo za razvedrilo. Tistim pa, ki bi radi videli, da bi se naše društvo razgubilo, pa povemo, naj gledajo sami nase kod hodijo in kaj delajo. Pametni, zavedni fantje in dekleta pa so z nami in tudi z nami ostanejo, ker vedo dobro, da se v našem društvu še vedno več koristnega naučijo, kakor pa tisti, ki hodijo po zakotnih plesih k različnim snoparjem, kjer jih črna srajca prav nič ne bode.

Starši, vam bi pa svetovali, da odprete oči in pogledate po kakšnih temnih in blatnih cestah hodi vaša mladina. — Dne 17. febr. je Karolina Komjanc kuhala zajuterk za celo družino. Pri štedilniku je sedela tudi nevesta. Kar naenkrat je nekaj eksplodiralo v štedilniku ter ranilo mater v desno stran života, da so jo morali peljati v goriško bolnico, vendar pa rana ni nevarna. Pa tudi snaha je bila od drobcev ranjena ter je dobila dve brazgotini na čelu. Drva so bila črešnjeva; najbrže je bila v deblu kaka polna patrona, ki se je v štedilniku razpočila.

Pečine.

Zopet nov list v povestnico smrti. Sicer navadno veseli pust je bil za nas žalosten, ko se je raznesel glas po občini, da je preminul 39letni Nace Podgornik, posestnik in bivši župan s Pečin štev. 38. — Županoval nam je kot fant več let. Vsak, kdor je imel opravka ž njim ve, kako je šel vsakemu na roko le z njemu lastno skrbnostjo in potrpežljivostjo. Zato ga je vse čislalo in rado imelo. Kako je bil vsem ljub, je pokazal njegov pogreb, ki se je vršil dne 26. II. ob veliki udeležbi. Za slovo mu je tudi pevski zbor »Planinke« zapel par žalostink, četudi ni bil društven član; bil pa je vedno zaveden in zvest Slovenec. Dragi Nace, počivaj sladko! Ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje!

Breginj.

V nedeljo dne 22. t. m. je priredilo tukajšnje prosvetno društvo »Čolnič« krasno uspelo veselico po programu, ki je bil že naveden v »Goriški Straži«. Pred veselico se je vršil šaljiv srečolov. Društveni člani, pa tudi drugi ugledni Breginjci so nam darovali mnogobrojne in tudi dragocene dobitke in s tem pokazali, da znajo dobro ceniti namen in pomen našega prosvetnega društva. Srečke so bile takoj razprodane. Ob zvokih domače godbe so se razdelili dobitki med velikim smehom in raznimi dovtipnimi opazkami. Pevski zbor, pod vodstvom g. Fajgelj-na, je precizno izvajal svoje točke; le tu in tam je bilo opaziti, da je komaj v začetku svojega razvoja. Lepo je deklamiral S. Gregorčičevo »Kesanje« g. Jožef Šimac, društveni podpredsednik. Igralci so tudi izborno izpeljali svoje vloge. Igra sama »Tri sestre« je tako zanimiva in poučna, da jo je priporočati širnemu slovenskemu občinstvu.

* * *

Pred kratkim sta se poročila Anton Borjančič in Marija Bric, oba zvesta društvena člana iz uglednih breginjskih družin. Marija Bric je hči cerkvenega ključarja in je več let pomagala pri cerkvenem petju. Bog jima daj obilo sreče! — Društveno življenje v Breginju se dobro razvija, le to je slabo, da je mladina še preveč vdana neumnemu plesu, in celo po veselici so nedruštveniki priredili brezpotrebni ples.

Ozeljan-Sv. Mihael.

Glede dopisa v »Goriški Straži« z dne 14. t. m. pod naslovom Ozeljan-Sv. Mihael trdijo nekateri, da je dopisnik Ivan Leban. Ker sem slišal, kako se je nekdo izrazil, da če se izve, kdo je bil dotični dopisnik, da bo že še vedel, kaj se pravi staviti dopise v »Stražo«. Zdi se mi zato potrebno sporočiti vsem tistim, ki se brez potrebe razburjajo, da se njihova jeza nad Ivanom Lebanom lahko pomiri, ker on ni bil nikak dopisnik. Pa recimo, če bi tudi bil! Kaj je s tem zakrivil? Ali ni morda dovoljeno pisati vsakomur? Če je pa dopisnik lagal, kakor pravijo nekateri, zakaj se jezite? Le mirni bodite! Najbrže pa resnica v oči bode, kaj ne?

Št. Viška gora.

Iz naših gor zelo poredko čitamo kak dopis v listih. Le pretekli teden so se ojunačili naši komunisti in grdo očrnili našega g. župnika v »Delu«. Sicer na te robate bajke ni vredno odgovarjati, vendar napišem par vrstic v pojasnilo. Na prvi očitek glede kaznovanja otrok v šoli svetujem starišem, naj doma učijo otroke dostojnosti in pokorščine, mesto da jih ščuvajo proti učiteljem in duhovnikom. Sicer se bo ščuvanje bridko maščevalo na njih lastni koži. — Drugi očitek glede politike na prižnici, je še manj utemeljen. Kakor ima duhovnik dolžnost svariti pred drugimi napakami, ima dolžnost svariti tudi pred modernim brezverstvom, katerega uvaja komunizem. Na druge kvante ni vredno odgovarjati. Preč. g. župniku pa svetujem naj onih puhloglavcev, ki se sami prištevajo med komuniste, nikakor več ne imenuje komuniste, ker to niso, ampak le navadni strankarski koritarji. Ko so že polizali korita raznih socialistov, demokratov, liberalcev, narodnjakov itd., so zdaj planili na komunistično korito, katero so sposobni, pa tudi pripravljeni takoj zapustiti, ako zavohajo kje kako drugo, še bolj robato, po njihovem bolj moderno.

Njim ni mnogo na tem, za kak program se bori stranka, da le junaško plane po farjih in jih stanovitno preganja, pa je »živio naša stranka«! Naj omenim na tem mestu še nekaj; da namreč nekateri naši komunistični magnati-kmetje prav dobro vedo, da se mnogo lažje okoristijo z žulji delavcev, ako vpijejo: »živio komunizem« in stiskajo delavce, bodisi pri plačilu in drugje. Tudi se je izmed teh laži-komunistov čul izraz, da bodo delavci radi še brezplačno delali, ko bo sila za želodec. Kaj to pomeni in kdaj se bo to zgodilo ne morem razumeti, še manj pa to, da veljajo taki magnati za zavedne komuniste.

Sploh so pri nas komunisti tudi taki ljudje, ki ves svoj tedenski zaslužek v nedeljo zaigrajo in zapijejo. Zlasti zadnje čase se zelo mnogo igra za visoke svote denarja. Takim ne more nikdar pomagati nobena sovjetska republika.

Pri nas se snuje zdaj zadružna mlekarna, pa gre težavno, ker ni edinosti in zaupanja. Vsem je še v spominu, kako je pred več leti falirala mlekarna. Društveno življenje gre pri nas rakovo pot. Razen par prireditev komunističnega bralnega društva vse spi. Nič več ni petja, vsa sosednja društva so nas v tem oziru prekosila. Saj je ena najlepših zabav petje. Nekateri bi se zelo radi učili, da bi le imeli voditelja. Mogoče bi se dalo naprositi g. skladatelja Laharnarja, da bi prevzel pouk.

Planina pri Vipavi.

V »Straži« z dne 18. febr. t. l. pravi dopisnik s Planine: »Ali nisi na škodi (namreč, če naprej in naprej plešeš in popivaš) na duši in na telesu, največ pa na žepu? Vem, da g. dopisnik ni prav po teh besedah mislil. Zato se mi zdi potrebno, da malo pojasnim. Po mojem mnenju škoda, ki jo trpim na žepu ni največja. Menda je večja škoda, ki jo trpimo na telesu. Če ni zdravja, kaj mi pomagajo polni žepi, magari samih cekinov. Največja škoda pa je, ki jo trpimo na duši. Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, če uživa vse prijetnosti na tem svetu, če si pridobi kupe zlata — kaj šele tega zamazanega in raztrganega denarnega papirja, — če je zdrav kakor »riba v vodi«, svojo dušo pa pogubi. Vendar pa je bilo zelo potrebno, da se je tudi s Planine že enkrat slišal glas proti blaznemu plesu in pijančevanju planinskih otrok, pardon, fantov, ki so komaj zapustili šolske prostore. Za božjo voljo! Fantje, kaj pa vendar mislite? Ali ne boste še nehali s povojnimi norostmi? Ali hočete vse do zadnje stotinke pognati po grlu in za plesne norosti? Če ne morete biti brez skakanja, pa prosite kakega telovadca iz Slapa in ustanovite telovadni odsek. Ko sta na novo leto hodila nabiralca naročnikov na razne liste kakor »Naš čolnič« (6 lir!!), »Preiod« (10 lir), »Goriško Stražo« (15 lir), okrog vas, takrat seveda niste imeli niti ficka za te. Ali ni sramota za Planino, da ima »Naš čolnič«, ta prekoristni in prepotrebni naš list borih par naročnikov?

Na dekleta bi morale pa matere malo bolj paziti. Vpisale naj bi se v Marijino družbo ali v prosvetno društvo. Pa tudi nobenega poštenega tanta naj bi ne bilo, ki bi se zanj ne brigal. Zato, planinska mladina, vpiši se v prosvetno društvo in se v njem udejstvuj! Pokažite, da smo tudi Planinci za kaj!

* * *

Združene države v severni Ameriki.

Naš dopisnik nam piše iz mesta Sheboygan Vis v severni Ameriki: Ker se vedno rad spominjam domovine, vas prosim, gospod urednik, sprejmite zopet par skromnih vrstic v našo »Goriško Stražo«, ki jo tudi tukajšnji Slovenci radi beremo. Naše mesto šteje 30.000 prebivalcev. Največ je Angležev, za njimi so po številu najmočnejši Nemci, potem pa pridemo takoj mi Slovenci. Med nami je še precej premožnih, ki so lastniki gostiln, trgovci, celo nekaj kamnosekov in kiparjev je med nami. Ostali pa delamo v livarnah, stolarnah; dekleta in žene pa v tovarnah za nogavice in rokavice. Če smo pri zdravju, nam gre še razmeeroma dobro.

Lansko leto smo imeli pri nas katoliški shod, ki se ga je udeležilo veliko ljudstva od vseh krajev. Govorili so razni društveni predsedniki in duhovniki. Ob desetih je bila slovesna služba božja, ob eni uri so imeli oddaljeni gostje (prišli so tudi iz zelo oddaljenih mest: Clevelanda, Chicaga, Milvaukeeja in od drugod) obed v cerkveni dvorani, ob dveh smo se pa odpeljali v avtomobilih na slovensko pokopališče, v tako zvano »zeleno dolino«. Tu ni samo pokopališče, ampak od zadaj tudi obširen prostor za shode in veselice. Tu so se menjavali navdušeni govori moških in ženskih govornikov. Tukaj smo videli, kako napredujemo.

Moram vam pa povedati tudi še nekaj o priseljevanju v Ameriko. Kdor je namenjen se seliti kam daleč, naj prej dobro premisli. Naj se izseljujejo le zdravi in močni ljudje, samski in izkušeni. Koliko takih slučajev smo že videli, da so prišli sem možje, ki so pa kmalu pozabili na svojo družino v starem svetu, začeli popivati in se niso vpisali v nobeno slovensko prosvetno društvo, kam še v kako zavarovalno družbo za slučaj bolezni in starosti. Ko so oboleli, so jih oddali v javne bolnice, kjer so kmalu pomrli in so jih pokopali na mestne stroške, največkrat še brez duhovnika. Dekleta pa svarim, naj ne hodijo sem zato, da bi se omožile zlasti, če še dobro ne poznajo človeka, kateremu se zavežejo. Poznam dosti Slovenk, ki danes žalujejo, ker so se prehitro omožile. Je mnogo vab in limanic, še več kot v domovini in bolj zvitih, ki speljejo mlado dekle. Zato premislite dobro, ko se odločite za pot preko morja.

Listnica Kmetsko - delavske zveze in političnega društva „Edinosti“ v Gorici.

19. *T. A., Jelšane, Istra:* sporočite nam, koliko službenih let imate!

20. *M. Č., Cerkno:* pošljite nemudoma zahtevane listine v Rim. Tajništvo bo v Vaši zadevi takoj posredovalo.

21. *P. Lojze, Lom:* čitajte zadnji dve »Gor. Straži« pod »Gospodarstvo«.

22. *P. A., Straža:* pošljite nam takoj pozivnico, ki ste jo prejeli od davkarije.

23. *N. B., Cerkno:* V zadevi bo posredoval poslanec Besednjak.

Darovi.

Za »Slovensko sirotišče«: O priliki poroke g. Leopolda Toros in gce. Emice Gradnik v Medani dne 23. febr. nabrali 51 L. Na mnoga srečna leta! D. F. 50 L. — Srčna hvala!

Za »Alojzijevišče«: Sl. Kmečka posojilnica, Sv. Lucija 50 L; sl. županstvo Ozeljan 50 L; vlč. g. Franc Hliš, župnik na Bukovem 10 L. Prisrčna hvala!

Socialni vestnik.

Uradniško vprašanje na Češkem.

Po vojni se splošno opaža, da ni naraščaj razumništva v istem razmerju s potrebami. Nižjega in srednjega uradništva je danes skoro v vseh državah toliko, da ne morejo vsi dobiti mesta. Ker jih odpuščajo, nastaja iz teh krogov proletariat, država zgubi pa baš v teh srednjih slojih vso oslombo.

Živ vzgled za to imamo na Češkem. Opozicija graja vlado, da je upravni organizem države tolikšen, da požre ogromne svote. Po uradnih podatkih je v mladi republiki 340.000 državnih nameščencev; če vpoštevamo še njihove družine, moramo računati, da redi država skoro vsakega devetega človeka. V bivši monarhiji je bilo zaposlenih le 310.0000 državnih nameščencev. Torej kar 30.000 manj kot v neprimerno manjši češki državi. Vladne stranke so hotele uradništvu le za malenkost zvišati plače. Pa je finančni minister zračunal, da bi ta povišek zahteval celih 600 milijonov kron več v državnem proračunu. Pojavil se je isti slučaj kot v Italiji: zvišati je bilo treba železniške, poštne in telefonske pristojbine ter se zateči k novim davkom. To je pa zopet orožje v rokah vladnih nasprotnikov. Iz te zagate se more vlada rešiti le, če odslovi eno tretjino (34.000) svojih uradnikov. Kako vlogo bodo pri odpuščanju igrali zaščita, strankarstvo in podobni izrastki javnega življenja, je pa že znano. Vprašanja naraščanja razumniškega proletariata češka vlada s tem ne bo rešila. V drugih državah je pa še slabše, a že češki vzgled naj zadostuje, da se razvidi, da je to važno poglavje vsake državne socialne politike.

* *

Izseljevanje iz Jugoslavije.

Izšli so podatki o izseljeniškem gibanju v Jugoslaviji. Iz njih je razvidno, da se vedno več ljudi izseljuje kljub temu, da bi lahko jugoslovanska poljedelska država nudila kruha še več prebivalcem, kot jih že ima. Od prevrata do začetka letošnjega leta se je izselilo iz Jugoslavije 56.378 oseb; vrnilo se jih je pa 47.800. Tako, da znaša izguba na prebivalstvu še vedno 8.500 ljudi. Največ izseljencev se je ustavilo v južni Ameriki. Tu je zlasti dosti Dalmatincev, ki jih kršni Kras ne more prerediti. Država sama pa še sedaj nima dobro izpeljane socialne politike, da bi znala primerno skrbeti za pasivne kraje iz previška bogatejših.

Strojni delavci na Madjarskem.

Tudi na Madžarskem je vedno več ljudi brez dela in seveda tudi brez jela. Posebno stroina industrija, ki je še l. 1923. zaposljevala 55 tisoč delavcev, nazaduje. Zato so morali skoro 20.000 delavcev odpustiti. Ti bodo morali s trebuhom za kruhom; kam — v Ameriko?

Knjige Goriške Mohorjeve družbe.

Znani goriški kulturni delavec odvetnik dr. Henrik Tuma, ki živi sedaj v Ljubljani nam pošilja sledeči dopis ki dokazuje, kako živo se še zanima ta goriški izgnanec za naše ljudstvo.

* * *

Prejel sem četvero knjig Goriške Mohorjeve družbe in jih čital z onim zanimanjem, katero vodi izgnanca iz ljubih mu krajev. Navdajalo me je z veseljem uspelo delo mož, ki vodijo goriško ljudstvo ter so krenili na pravo pot v tesnem položaju, v katerem se nahaja goriško ljudstvo, da so pričeli z onim delom, ki edino odrešuje in vede do zmage. Vzgojevalno in bodrilno delo v smislu moralne in narodne zavesti je ono, česar ne more preprečiti nobena fizična sila še tako mogočne uprave. To kar vsak narod najtrdnejše vzdržuje in dviga je socijalna in moralna zavest. Je že bila globoko ukoreninjena med goriškim ljudstvom in to ljudstvo se je odlikovalo med celim slovenskim ljudstvom s svojo kulturno probujenostjo. Morda v nobenem delu slovenske ozemlja se s toliko ljubeznijo ne čita domačih knjig, kakor na Goriškem. To pa je dokaz krepkosti slovenskega plemena, jamstvo njegove bodoče svobode. Je že svobodno, ker čuti svojo moralno moč, smelo rečem: višjo moč nad onimi, ki ga stiskajo.

Goriška Mohorjeva družba je podala svojim članov, katerih je naravnost ogromno število 13.000, ono čtivo, ki je v dani dobi najprimernejše. Stvaren, miren pregled o gibanju po novi domovini Italiji, po svetu in domu, nekoliko zabavnega, največ pa poučnega gradiva za domače potrebe.

Gospodarska čitanka je tako skrbno in lepo ubrana, da mora postati pač ročna knjiga vsakega goriškega gospodarja in gospodinje. Vem, da se bo čitala in da v lepi slovenski besedi dobé veselja do dela in tudi veselja za svoje narodno življenje.

Doprinesel sem kolikor je bilo v moji skromni moči tudi sam par člankov in če se radi tega oglašam, to storim, ker je po izdanju matičnih knjig kritik »Goriške Straže« prišel z očitanjem, da s svojimi zgodovinskimi opazkami begam slovensko ljudstvo. Mislil mi je s tem očitati trditev, da Slovenci bivajo, od nekdaj na prostoru, kjer so danes, kakor bi bila kar tako iz zraka vzeta, v nasprotju z našimi zgodovinskimi knjigami in knjižnicami, v katerih se v enomer premleva, da so Slovenci prišli šele konec VI. stoletja v naše kraje. No, kritik se menda bolj opira na prazne knjižne besede, kakor jaz, s svojimi premišljenimi in proučenimi trditvami, na znanje. Res je, da ob vsaki priložnosti trdim, da je bila naša zemlja vedno naša, da je slovenska kultura bila prva v Evropi, poljedelska kultura, katero so germanske in uroaltajske čete zatirale in skoro zatrle, ali še bolje: prevzele so jo. Ves temelj evropejske in tudi klasične kulture je v tem, da se je na zdravo poljedelsko kulturo praslovensko vcepila grška, latinska in germanska civilizacija. Gotov sem, da pride čas spoznanja in menda smo že na pohodu! Za danes bi pa g. kritika pozval: Naj mi pove le en sam resen zgodovinski vir, ki pripoveduje, kedaj in kako so Sloveni prišli na sedanje prostore?

Ostajam tudi pri očitanju našim zgodovinarjem in filologom, da so brez svojih misli, ponavljali in ponavljajo trditve germanskih in romanskih učenjakov, ki so sicer jako ostroumno, a prav malo stvarno, postavili teorijo, največkrat iz narodnostnega šovinizma, da so le Romani in Germani prinesli ves kulturni blagor na svet. Zopet kličem goriškemu ljudstvu: Stanovali ste po svojih solnčnih brdih, obdelovali ste svojo zemljo v potu svojega obraza od davna, kar sega človeška misel nazaj. Na tej zemlji pa so vas potujčevali z ognjem in mečem, a še danes stojite in krepko živite zato, ker vam lastna zemlja daje moč, kakor Prometej ni bil premagljiv, dokler se je le z enim prstom tiščal matere zemlje!

* * *

Strinjamo se po večini z izvajanji g. doktorja. Kar se tiče našega kritika pa pripominjamo, da je svoje mnenje oprl na razne zgodovinske učbenike. Veselilo nas pa bo, če bomo mogli kmalu kje brati temeljito razpravo o tem vprašanju. Škoda le, da ni naš list za take znanstvene razprave primeren. G. doktorju pa smo hvaležni za njegove besede!

Lloyd Sabaudo.

Prihodnje vožnje:

v Severno Ameriko

»*Conte Rosso*« 5. marca 1925.
»*Conte Verde*« 26. marca 1925.
Iz Genove v Njujork v 9 dneh.

v Južno Ameriko

»*Principessa Maria*« 11. III. 1925.
»*Tomaso di Savoia*« 20. III. 1925.
Iz Genove v Buones Aires 19 dni.
Izvanredna vožnja:
»*Conte Rosso*« 9. aprila 1925.
Iz Genove v Buones Aires v 13½ dneh.

v Avstralijo

»*Re d'Italia*« 25. marca 1925.

Informacije daje in sprejema prednaročila na vozne listke zastopnik

F. Rosich, Gorica, Via Contavalle št. 4.

Fotograf JOSIP NARDIN

se je preselil iz ul. Via Carducci na Koren, nasproti Attemsove palače.

Valuta.

Dne 26. februarja si dobil:

za 100	franc. frankov	127.25	do	128.—	Lir
za 100	belg. frankov	123.—	do	125.—	Lir
za 100	švic. frankov	474.—	do	477·—	Lir
za 100	češ.-slov. kron	73.—	do	78.75	Lir
za 100	dinarjev	39.—	do	39.40	Lir
za 1	šterling	118.20	do	118.40	Lir
za 1	dolar	24.80	do	24.95	Lir
za 1	zlato marko	5.85	do	5.95	Lir
za 100	avst. kron	0.0345	do	0.0355	Lir

Beneške obligacije.

Dne 26. februarja: Srednji kurs L. 81.90, v Trstu 81.60; v Milanu 81.50, v Rimu 81.75 L.

Širite ‚Goriško Stražo'!

Bilfe.

Amerikanske divjake trt, prvovrstno blago, prodaja v veliki množini po 12 lir sto komadov in cepljene trte trtnica Josip Štrekelj, Komen.

Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija Dr. A. DE FIORI

V GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14

SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

Zaloga za stavbarstvo v Gorici.

Via Carducci - - Telefon 240

Prva goriška zaloga stavbnega in sorodnega materijala.

Zastopstvo domačih in inozemskih tvrdk.

Cement, apno, vsakovrstna opeka, cementni kvadrati za podove, enaki iz ceramike, marmorja in beneškega kamna, marmornate ploščice, litosil, parket, žaluzije na ovoj tvrdke KOMAREK iz Monakovega.

Cevi iz litega in kovanega železa, solidne potrebščine za vsakoršno industrijo in pečarje, ploščice za oblogo sten domače in inozemske, predmeti za higijenične naprave v ceramiki in v porcelanjenem železju, katramirana lepenka KOMEROFING, lesni cement, asfalt, nepremočljivi predmeti, žične mreže. **Lastna izdelava vsakovrstnih umetnih marmorjev, belih in pisanih,** kocke za mozaike, mlinski kamni domači in inozemski.

CENE BREZ KONKURENCE.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom"

Telefon št. 50 — Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavnica in rezerve: **Din. 50,000.000**

CENTRALA LJUBLJANA

Rezerva SHS **Din. 10,000.000**

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje: na vložne knjižice po čistih 4% (davek plača banka sama). Na tekoči račun ter proti odpovedi najbolje po dogovoru.

Sprejema tudi dinarske vloge in jih obrestuje najugodneje. — — Izvršuje denarna nakazila na tu in inozemstvo. — Nakupuje in prodaja svakovrstne valute, vrednostne papirje in srečke.

Plača vedno priznano najvišje dnevne cene za obveznice vojne odškodnine (bone).

Izvršuje sploh vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneje.

Odlikovana pekarna in slaščičarna JAKOB BRATUŽ ulica Mameli št. 6 (poj Scuole).

Cenj. odjemalcem in slavnemu občinstvu naznanjam, da sem v hiši, kjer imam že dolgo let dobroznano pekarno in slaščičarno, preuredil na novo slaščičarno z najboljšim pecivom, slaščicami, likerji in delikatesnimi vini. — Priporočam se vsem novoporočencem, birmancem in društvom za obilen obisk in jamčim s solidno postrežbo. Sprejemajo se naročila. Odlikovana pekarna in slaščičarna J. BRATUZ.

Novo preurejena slaščičarna Bratuž Via Mameli štev. 6 (poj Scuole).